

JØRGEN CHRISTENSEN 175 ÅR

Af Helge Christiansen 2S feb.06

Den 28. februar 2006 er det 175 år siden, at stifteren af Den Sjællandske Bondestands Sparekasse, Jørgen Christensen, blev født i Kirke Stillinge. Næsten samtidig, den 26. november 2006, er det 150 år siden, at sparekassen blev stiftet i Ringsted og derefter åbnede 12 kontorsteder rundt om på Sjælland, heraf et i Slagelse. Derfor er der nu grund til at se nærmere på, hvem stifteren var, og hvordan det er gået sparekassen gennem årene.

I Slagelse blev der til at begynde med kun holdt kontordag en gang hver anden måned. Det var i lejede lokaler, og der gik mange år før man fik egne lokaler i Bredegade. Omkring 1967 flyttede sparekassen til Smedegade 6-8, hvor Anton Petersens gamle købmandsgård havde ligget. I 1968 blev Bondestandens Sparekasse sluttet sammen med en anden sparekasse og kom til at hedde Sparekassen Sjælland. Så fulgte flere fusioner: Sparekassen København-Sjælland i 1969, Sammensluttede Danske Sparekasser, SDS, i 1973, Unibank i 1990 og Nordea i 2000.

Stifteren Jørgen Christensen blev født på Skeldyssegård i Kirke Stillinge, nu Bildsøvej 40. Både hans far og hans farfar var dygtige og ansete bønder, og hans mor var en usædvanlig begavet og klog kvinde, der fulgte godt med i tidens politiske og kulturelle debatter. Jørgen Christensen var kun 14 år gammel, da hans far døde, så han måtte tidligt hjælpe sin mor med at passe gården. Det bidrog til at fremme hans udvikling. Kun 17 år gammel kørte han til Ringsted for at deltage i et af Bondevennernes møder. Efter at have lyttet til de politiske taler tog han selv ordet, og han vakte stor opmærksomhed ved sin veltalende. Politisk var det nogle spændende år med Grundloven 1849 og den slesvigske krig 1848-51. Både fædrelandet og et nordisk samarbejde havde hans interesse, og det fortælles, at han som ganske ung deltog i et skandinavisk folkemøde i Skåne, og at han her holdt en tale, der begejstrede tilhørerne så meget, at de bagefter løftede ham op og bar ham i guldstol.

Jørgen Christensen var som skabt til at være sin bys foregangsmand, og han samlede bymændene hos sig og forklarede dem, at selv om det gamle fællesskab ikke eksisterede mere, så havde de alligevel mange fælles interesser, som de burde drøfte sammen. I 1850-erne havde mange af fæstebønderne købt deres gårde fri fra Valdbygård, og han sagde til dem: ”Hvad nu, når vi om 10 år skal betale godsejeren, hvor skal vi så få pengene fra?” Det var der ingen af dem, der vidste. Det var sandsynligvis ved denne lejlighed, at tanken om en sparekasse opstod.

Kun 23 år gammel blev Jørgen Christensen i 1854 valgt til formand for Sorø Amts Landkommunalforening. Af foreningens forhandlingsprotokol kan det ses, at han ved møder i Sorø og Dalmose den 23. og 24. september 1856 stillede forslag om oprettelse af en spare- og lånekasse for bondestanden i Sjælland. Forslaget blev vedtaget, og nogle tegnede sig med det samme som tillidsmænd. Også kommunalforeningerne i Holbæk og Præstø amter gav forslaget deres tilslutning. Ved det førnævnte møde i Ringsted den 26. november 1856 var der 47 mænd, der tegnede sig som tillidsmænd og var garantier med hele deres formue. Fra Slagelseegn var det: Jørgen Christensen, gårdbestyrer i Stillinge, Th. Hasle, ejer af Løvegård, Jens Andersen, gårdmand i Stillinge, Lars Christensen, gårdmand i Øster Stillinge, Rasmus Nielsen, gårdmand i Øster Stillinge, Christen Hansen, gårdmand i Stillinge, Christen Johansen, gårdmand i Øster Stillinge og Peter Sørensen, gårdmand i Havrebjerg.

Sagfører C. Alberti fra København blev valgt til formand. Han tilhørte Bondevennerne og var rigsdagsmand for Sorøkredsen fra 1849 og helt til sin død i 1890. I 1852 havde han sammen med den da 21-årige Jørgen Christensen arbejdet for oprettelsen af Hindholm Folkehøjskole på Holsteinsminde Børnehjem ved Fuglebjerg. Han havde de sjællandske bønders næsten ubegrænsede tillid, og ved hans begravelse på Slaglille Kirkegård deltog over 3000 sjællandske bønder. En mindstøtte er rejst for ham ved Albertikrydset i Sorø. Han oplevede heldigvis ikke, hvordan hans søn, Peter A. Alberti, bedrog sparekassen for 15 millioner i årene op til 1908.

På sparekassens første kontordag i Store Hedinge den 1. april 1857 var både C. Alberti og Jørgen Christensen til stede. Alberti var i færd med i sit navn at indsætte et beløb på den første sparekassebog, men sagde så til Jørgen Christensen, at hvis han ville indsætte penge den dag, så skulle han have sparekassebog nr. 1! Den fik han. Han indsatte 200 rigsdaler, og sparekassebog nr. 1 blev gennem mange år bevaret som et klenodie i familien.

Et af de først bevilgede lån har sin egen rørende historie: Den unge lærer Peter Skaarup skulle flytte fra Næsby skole til den ny skole i Kelstrup. Skårup købte samtidig naboejendommen, den senere kapellanbolig i Gasekæret. Herved kom han i stor økonomisk forlegenhed. Ukendt på egnen, som han var, ville han vanskeligt kunne opnå private lån, og han henvendte sig da til Jørgen Christensen for at få et lån af sparekassen. Han tog så ud til ejendommen sammen med en anden tillidsmand og foretog en vurdering. Skaarup spurgte så, hvad det kostede, og det var 2 rigsdaler til hver. Han betalte, men næste dag kørte Jørgen Christensen ud til manden og gav ham de 2 rigsdaler tilbage. ”Jeg tog dem kun af hensyn til min hjælper, men jeg vil ikke have dem, jeg har ikke kunnet sove roligt i nat”. En anden gang hændte der det, at lærer Christensen i Kirke Stillinge havde en ko, der var næsten gold, og da han manglede mælk til sine mange børn, byttede Jørgen Christensen sin bedste ko ud med lærerens ko for hele vinteren.

Der findes desværre ingen billeder af Jørgen Christensen, men Zakarias Nielsen skrev i sine ”Minder”, at han var en lille mand med et par mørke øjne, der næsten altid smilede mildt, men som kunne finkle med en sydlandsk ild, når han blev ivrig. Han talte hurtigt og livligt, var fuld af skæmt og kunne le så hjerteligt. L.P.Jensen skrev i Sorø Amtstidende 2. april 1916, at Jørgen Christensens største pyrd var hans store sortkrøllede hår. Han havde et par små bakkenbarter, der var lige så sortkrøllede som håret, men ellers var han glatbarberet. Han var bleg, men havde et smukt ansigt, som det var velgørende at betragte. Han haltede noget, hvilket dog ikke forhindrede ham i at deltage ivrigt i dansen, når der var fest.

I 1858 blev Jørgen Christensen gift med sognefoged Jens Niensens datter Stine. De fik 2 børn, Christen Jørgen Christensen, der blev præst på Venø, men døde af tuberkulose i en ung alder. Og Otto Frederik Christensen, der blev lærer på Tune Landbrugsskole. Han skrev i ”Tune Elever” 1930 om sit barndomshjem. Gården bestod af 4 sammenbyggede længer af bindingsværk med stråtag. Stuehuset lå i nordsiden af gårdspladsen ligesom de fleste andre steder, og det havde næsten alle sine små vinduer mod syd, ud til gårdspladsen. Et bislag dannede forstue ved indgangen til dagligstuen, der tjente som opholdsrum, spisestue og sovekammer. Der var et langbord og en gåsebænk ved vinduerne, for enden af bordet en tværbænk med et vråskab i hjørnet. Så var der en bilæggerovn, en slagbænk og 2 himmelsenge. Der var en dør ud til køkkenet og videre til bryggeret, og en anden dør til mellemstuen og storstuen. Ingen af disse bygninger findes mere, for alle gårdens bygninger blev fornyet i 1867-68, og det ny, grundmurede stuehus blev lagt mod syd.

Jørgen Christensen drev sin gård godt, og han var blandt de første til at anskaffe nye landbrugsredskaber. Desuden passede han sparekassens kontordag i Slagelse og kørte Sjælland rundt i sin stive enspændervogn som ulønnet tillidsmand for sparekassen. Hans helbred blev hurtigt dårligere, og han døde kun 32½ år gammel af tuberkulose. Sparekassen rejste et stort mindesmærke for ham på Kirke Stillinge Kirkegård med følgende indskrift:

GAARDMAND

JØRGEN CHRISTENSEN

FØDT I STILLINGE D. 28. FEBRUAR 1831

DØD I STILLINGE D. 25. OKTOBER 1863

STIFTER

AF DEN SJÆLLANDSKE

BONDESTANDS SPAREKASSE